

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

9 decembrie 2010*

În cauza C-241/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de cour d'appel de Bruxelles (Belgia), prin decizia din 29 iunie 2009, primită de Curte la 3 iulie 2009, în procedura

Fluxys SA

împotriva

Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG),

* Limba de procedură: franceza.

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii K. Schiemann, L. Bay Larsen, doamnele C. Toader (raportor) și A. Prechal, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 iunie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Fluxys SA, de R. Gonne, avocat;

- pentru Commission de régulation de l'électricité și du gaz (CREG), de L. Cornelis și P. de Bandt, avocats;

- pentru guvernul belgian, de doamna M. Jacobs, în calitate de agent, asistată de J.-F. De Bock, avocat;

- pentru guvernul ceh, de domnul M. Smolek, în calitate de agent;

- pentru guvernul Regatului Unit, de domnul L. Seeboruth, în calitate de agent;

- pentru Comisia Europeană, de doamna O. Beynet și de domnul B. Schima, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 septembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 1, 2 și 18 din Directiva 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 98/30/CE (JO L 176, p. 57, rectificare în JO 2004, L 16, p. 75, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 80), precum și a articolului 3 din Regulamentul (CE) nr. 1775/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 septembrie 2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale (JO L 289, p. 1, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 201).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Fluxys SA (denumită în continuare „Fluxys”), întreprindere însărcinată cu administrarea rețelei pentru transportul gazelor naturale în Belgia, pe de o parte, și Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG) [Comisia pentru Reglementarea Electricității și a Gazelor], pe de altă parte, cu privire la decizia acesteia din urmă din 6 iunie 2008 de

stabilire a tarifelor pentru transportul gazelor naturale destinate să fie distribuite pe piața națională în perioada cuprinsă între anii 2008 și 2011.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2003/55 prevede:

„Prezenta directivă stabilește normele comune privind transportul, distribuția, furnizarea și depozitarea gazelor naturale. Aceasta definește modalitățile de organizare și funcționare a sectorului gazelor naturale, de acces pe piață, precum și criteriile și procedurile aplicabile pentru acordarea de autorizații de transport, distribuție, furnizare și depozitare a gazelor naturale și exploatarea rețelelor.”

- 4 Articolul 2 punctul 3 din Directiva 2003/55 definește, în sensul acesteia, noțiunea „transport” după cum urmează:

„transportul gazelor naturale printr-o rețea de gazoducte de înaltă presiune, alta decât o rețea de gazoducte în amonte, pentru a fi livrate consumatorilor, dar care nu include furnizarea”.

- 5 Articolul 18 alineatul (1) din Directiva 2003/55 prevede:

„Statele membre asigură punerea în aplicare a unui sistem de acces al terților la rețelele de transport și distribuție și la instalațiile de [gaze naturale lichefiate], pentru toți consumatorii eligibili, inclusiv întreprinderile de furnizare. Acest sistem, bazat pe tarife publicate, trebuie aplicat în mod obiectiv și fără discriminare între utilizatorii rețelei. Statele membre trebuie să se asigure că aceste tarife sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate, înainte de intrarea lor în vigoare, de o autoritate de reglementare națională menționată la articolul 25 alineatul (1) și că aceste tarife și metodele de calcul, în cazul în care se aprobă numai metodele de calcul, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.”

- 6 Regulamentul nr. 1775/2005 prevede la articolul 3 alineatul (1):

„Tarifele sau metodologiile folosite la calcularea lor, aplicate de operatorii de rețele de transport și aprobate de autoritățile de reglementare în conformitate cu articolul 25 alineatul (2) din Directiva 2003/55[...] sunt transparente, iau în considerare nevoia de integritate a sistemului și o îmbunătățire a acestuia și reflectă costurile reale suportate, în măsura în care acestea corespund costurilor unui operator de rețea eficient și comparabil din punct de vedere structural și sunt transparente, incluzând și o rentabilitate corespunzătoare a investiției și, după caz, luând în considerare analizele comparative ale tarifelor realizate de autoritățile de reglementare. Tarifele sau metodologiile folosite la calcularea lor se aplică în mod nediscriminatoriu.

[...]”

Dreptul național, astfel cum reiese acesta din cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare

- 7 În Belgia, distribuția gazelor naturale este reglementată prin Legea din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte (*Moniteur belge* din 7 mai 1965, p. 5260). Din decizia de trimitere rezultă că dispozițiile relevante în ceea ce privește acțiunea principală, la momentul pronunțării acestei decizii, rezultă din legea menționată, astfel cum a fost modificată prin Legea din 10 martie 2009 de modificare a Legii din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte (*Moniteur belge* din 31 martie 2009, p. 25173, denumită în continuare „Legea gazelor naturale”).
- 8 Articolul 1 punctul 7° bis din Legea gazelor naturale definește „tranzitul” după cum urmează:

„activitatea constând în efectuarea transportului de gaze naturale, fără distribuție sau furnizare de gaze naturale pe teritoriul belgian”.

- 9 Articolul 15/5 quater din această lege prevede:

„§ 1. Operatorul rețelei pentru transportul gazelor naturale, operatorul unei instalații de depozitare a gazelor naturale și operatorul unei instalații de [gaze naturale lichefi-ate] depun în mod independent la [CREG] o cerere de aprobare a tarifelor lor, precum și a tarifelor serviciilor auxiliare. Aceștia publică în mod independent tarifele aprobate pentru activitățile respective, potrivit recomandărilor din prezentul capitol.

[...]

§ 4. Operatorii prezintă [CREG], pentru aprobare, o propunere de venit și de tarife, elaborate pe baza venitului total prevăzut la articolul 15/5 bis.

[...]"

¹⁰ Articolul 15/5 quinquies alineatul 1 din legea menționată prevede:

„[...] dispozițiile prezentului capitol și Decretul regal din 8 iunie 2007 privind metodologia de stabilire a venitului total, inclusiv marja echitabilă, structura tarifară generală, principiile de bază în materie de tarife, procedurile, publicarea tarifelor, rapoartele anuale, contabilitatea, controlul costurilor, intervalele de venit ale operatorilor și formula obiectivă de indexare, prevăzute de Legea din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte, în versiunea publicată în *Moniteur belge* din 29 iunie 2007, sunt aplicabile tarifelor pentru tranzitul gazelor naturale și operatorului rețelei pentru transportul gazelor naturale care desfășoară o activitate de tranzit, sub rezerva următoarelor derogări:

1° tarifele sunt aplicabile pentru perioadele stabilite prin contract între operatorul rețelei de transport și utilizatorii acestei rețele;

2° pentru a asigura stabilitatea prețului în timp, perioada de reglementare prevăzută la articolul 15/5 bis alineatul 2 poate depăși patru ani;

3° marja echitabilă pentru tranzit este determinată potrivit articolelor 4-8 din Decretul regal din 8 iunie 2007, citat anterior, cu condiția ca:

- a) valoarea inițială a activului reglementat de tranzit la 31 decembrie 2007 să fie aprobată de [CREG] la propunerea operatorului, ținând cont de toate instalațiile de transport situate în Belgia și utilizate pentru tranzit;
- b) produsul coeficientului beta și al primei de risc, ca parte a ratei de profit R prevăzută la articolul 6 din Decretul regal citat anterior, să fie stabilit la 7%;

[...]”

- 11 Articolul 15/19 din Legea gazelor naturale prevede că acele contracte care au fost încheiate înainte de 1 iulie 2004 în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Directiva 91/296/CEE a Consiliului din 31 mai 1991 privind tranzitul gazelor naturale prin rețelele magistrale (JO L 147, p. 37) (denumite în continuare „contractele preexistente”) rămân valabile și continuă să fie puse în aplicare potrivit dispozițiilor directivei menționate.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

- 12 În 2007, în conformitate cu articolul 15/5 quater din Legea gazelor naturale, Fluxys a supus spre aprobare CREG propuneri tarifare referitoare, pe de o parte, la activitățile de transport al gazelor naturale destinate să fie distribuite într-un alt stat membru (denumit în continuare „tranzit”) și, pe de altă parte, la activitățile de transport al gazelor

naturale destinate să fie distribuite în Belgia (denumită în continuare „distribuție”) și la activitățile de depozitare, toate acestea privind perioada cuprinsă între anii 2008 și 2011.

- 13 În ceea ce privește propunerile tarifare privind activitățile de tranzit, CREG a adoptat două decizii, la 15 mai și respectiv, la 6 iunie 2008. Prin hotărârea cour d'appel de Bruxelles din 10 noiembrie 2008, au fost suspendate efectele acestor decizii, ca urmare a caracterului lor *prima facie* nelegal.

- 14 Cât privește propunerile tarifare ale Fluxys privind activitățile de distribuție și de depozitare, CREG a refuzat să le admită și a stabilit ea însăși, prin decizia din 19 decembrie 2007, tarife provizorii, dispunând în plus ca această societate să prezinte un nou buget care să cuprindă noi propuneri tarifare. În urma prezentării acestor propuneri, CREG a adoptat, la 6 iunie 2008, o nouă decizie prin care a stabilit tarifele provizorii pentru activitățile de distribuție și de depozitare. În această decizie, a arătat că nu era în măsură, pe baza elementelor furnizate de Fluxys, să stabilească alocarea costurilor pentru diferitele activități de transport efectuate de aceasta și că a realizat, prin urmare, un nou calcul prin care a redistribuit costurile între aceste activități. Pe baza calculului respectiv, CREG a decis să stabilească pentru activitatea de distribuție tarife care sunt inferioare celor propuse de această societate.

- 15 Contestând metoda aplicată de CREG pentru stabilirea tarifelor de distribuție și de depozitare, Fluxys a intentat, la 27 iunie 2008, o acțiune la cour d'appel de Bruxelles pentru a obține suspendarea și anularea deciziei menționate din 6 iunie 2008 cu privire la aceste tarife. Cour d'appel de Bruxelles a arătat că în mod eronat CREG efectuase realocarea unei părți a costurilor operaționale ale activității de distribuție la cea de tranzit. Fluxys a susținut în special că, întrucât a aplicat aceleași norme pentru toate activitățile, CREG nu a respectat Legea gazelor naturale, care prevede norme diferite

de calcul al tarifelor pentru activitățile de tranzit, pe de o parte, și pentru cele de distribuție și de depozitare, pe de altă parte.

- 16 În cadrul acțiunii principale, CREG a arătat, printre altele, că reglementarea Uniunii Europene, în special Directiva 2003/55, se opune unei reglementări naționale precum cea în vigoare în dreptul belgian, care stabilește o metodă de tarifare distinctă pentru diferitele tipuri de transport de gaze naturale.
- 17 În decizia de trimitere, cour d'appel de Bruxelles subliniază că soluția care trebuie dată litigiului depinde de examinarea legislației belgiene, în special a articolului 15/5 quinquies din Legea gazelor naturale, astfel cum a fost modificat prin Legea gazelor naturale din 2009, din care reiese că metoda de stabilire a tarifelor activităților de tranzit este diferită de cea aplicabilă pentru stabilirea tarifelor celorlalte activități de transport de gaze naturale. Potrivit acestei legislații, pentru stabilirea tarifelor activităților de tranzit, nu pot fi luate în considerare costurile legate de exploatarea rețelei pentru toate activitățile operatorului. Ținând cont de aceste considerații, instanța de trimitere a suspendat decizia CREG din 6 iunie 2008.
- 18 În acest context, cour d'appel de Bruxelles a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolele 1, 2 și 18 din Directiva [2003/55] și articolul 3 din Regulamentul [nr. 1775/2005] se opun instituirii prin legislațiile naționale a unui regim tarifar specific în cazul activității de tranzit, care derogă de la normele ce reglementează activitatea de transport, instituind, în cadrul activității de transport, o distincție între «distribuție» și «tranzit»?”

Procedura în fața Curții

- 19 Prin scrisoarea din 7 aprilie 2010, primită la grefa Curții la 28 aprilie 2010, reprezentanții Fluxys au informat Curtea că „[se ajunsese] la un acord cu CREG [...] cu privire la aplicarea unui regim tarifar care nu se mai întemeiază pe o distincție între transportul la nivel național și tranzit, ci reflectă, pe baza aceleiași metodologii, costurile serviciilor furnizate pentru fiecare activitate și care îi sunt proprii”. Această scrisoare menționa de asemenea faptul că, „astfel cum s-a prevăzut în acest acord, Fluxys a renunțat la toate motivele invocate în fața cour d’appel de Bruxelles împotriva deciziilor CREG, inclusiv la cele legate de distincția [dintre] tranzit și transport național”, cu excepția unui singur motiv referitor la contractele preexistente care făceau obiectul unei excepții.
- 20 În urma acestei scrisori, Curtea a solicitat instanței de trimitere să îi indice consecințele acestei renunțări în ceea ce privește procedura preliminară.
- 21 Prin scrisoarea primită la grefa Curții la 17 mai 2010, cour d’appel de Bruxelles a arătat că își menținea cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare, întrucât, în pofida desistării parțiale a Fluxys, decizia CREG din 6 iunie 2008 nu a fost revocată, iar „Fluxys își menține cererea de anulare” a acestei decizii în ceea ce privește motivele acțiunii, altele decât cele care au fost retrase, care privesc nerespectarea normelor prevăzute de Legea gazelor naturale cu privire la metoda de calcul al tarifelor. În plus, aceasta a informat Curtea că, în temeiul articolului 825 din Codul de procedură civilă belgian, validitatea desistării parțiale a Fluxys „este condiționată de acceptarea acesteia de către partea adversă” și că, în cadrul acțiunii principale, CREG nu a acceptat această desistare. În sfârșit, cour d’appel de Bruxelles a adăugat că „fiind în discuție

[un] domeniu de ordine publică”, aceasta este investită cu o competență de fond, astfel încât nu este obligată să se pronunțe numai pe baza motivelor invocate de părți.

- 22 Prin scrisoarea primită la grefa Curții la 1 iunie 2010, guvernul belgian a informat Curtea că, în urma unei puneri în întârziere emise de Comisia Europeană în temeiul articolului 258 TFUE și care privește Legea gazelor naturale, aceasta a fost modificată prin Legea din 29 aprilie 2010 de modificare a Legii din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte în ceea ce privește tarifele de tranzit (*Moniteur belge* din 21 mai 2010, p. 31397).
- 23 Din dosarul prezentat Curții rezultă de asemenea că, prin hotărârea din 8 iulie 2010, Cour constitutionnelle a anulat *ex tunc* legea sus-menționată din 10 martie 2009, în special ca urmare a faptului că era contrară Directivei 2003/55 și Regulamentului nr. 1775/2005.

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

- 24 Prin scrisoarea din 17 noiembrie 2010, CREG a solicitat redeschiderea procedurii orale, arătând în esență că „problema validității, precum și a aplicării în timp a excepției cu privire la contractele [preexistente] prevăzută la articolul 32 alineatul (1) din Directiva privind gazele naturale” trebuie să facă obiectul unei dezbateri în contradictoriu, din moment ce doamna avocat general s-a întemeiat, în concluziile prezentate, pe elemente și considerații care ar fi noi în integralitate și cu privire la care CREG nu ar fi putut să prezinte observații.

- 25 În această privință, trebuie amintit că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 61 din Regulamentul de procedură, în cazul în care consideră că nu este suficient lămurită sau că trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (a se vedea în special Hotărârea din 8 septembrie 2009, Liga Portuguesă de Fotbal Profissionais și Bwin International, C-42/07, Rep., p. I-7633, punctul 31, precum și jurisprudența citată).
- 26 În schimb, Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al acesteia nu prevăd posibilitatea ca părțile să depună observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (a se vedea Hotărârea Liga Portuguesă de Fotbal Profissionais și Bwin International, citată anterior, punctul 32).
- 27 Curtea apreciază, după ascultarea avocatului general, că, în măsura în care nu este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară, cererea de redeschidere a procedurii orale urmează a fi respinsă.

Cu privire la trimiterea preliminară

- 28 Din jurisprudența Curții reiese că numai instanțele naționale care sunt sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le

adreasează Curții (a se vedea în special Hotărârea din 15 iunie 1995, Zabala Erasun și alții, C-422/93-C-424/93, Rec., p. I-1567, punctul 14).

29 Cu toate acestea, făcând uz de puterea sa de apreciere, instanța națională îndeplinește, în colaborare cu Curtea, funcția care le este atribuită în comun în scopul de a garanta respectarea legalității în aplicarea și interpretarea dreptului Uniunii. Prin urmare, problemele pe care le poate ridica exercitarea de către instanța națională a puterii sale de apreciere și raporturile pe care aceasta le are cu Curtea în temeiul articolului 267 TFUE intră exclusiv sub incidența normelor dreptului Uniunii (a se vedea Hotărârea Zabala Erasun și alții, citată anterior, punctul 15).

30 În acest scop, este indispensabilă cunoașterea de către Curte a cadrului factual și juridic din acțiunea principală, întrucât informațiile furnizate în deciziile de trimitere sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte persoane interesate posibilitatea de a prezenta observații, în conformitate cu articolul 23 din Statutul Curții de Justiție. Revine Curții obligația de a veghea ca această posibilitate să fie asigurată, ținând seama de faptul că, în temeiul dispoziției menționate, numai deciziile de trimitere sunt notificate părților interesate (Hotărârea din 1 aprilie 1982, Holdijk și alții, 141/81-143/81, Rec., p. 1299, punctul 6, precum și Ordonanța din 28 iunie 2000, Laguillaumie, C-116/00, Rec., p. I-4979, punctul 14).

31 Prin urmare, deși Curtea trebuie să se poată baza, în cea mai mare măsură, pe aprecierea instanței naționale în ceea ce privește necesitatea întrebărilor care îi sunt adreseate, aceasta trebuie să aibă posibilitatea de a face orice apreciere inerentă în vederea îndeplinirii propriei sale funcții, în special în scopul de a-și verifica, dacă este cazul,

astfel cum orice instanță are obligația, propria competență (Hotărârea Zabala Erasun și alții, citată anterior, punctul 16).

32 În speță, din scrisorile primite de Curte după ce a fost depusă cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare rezultă că, pe de o parte, Fluxys a renunțat la motivele prezentate în fața instanței de trimitere referitoare la nelegalitatea metodei de stabilire a tarifelor aplicată de CREG în decizia atacată în fața instanței de trimitere și că nu mai solicită anularea deciziilor atacate la cour d'appel de Bruxelles decât în ceea ce privește contractele preexistente care erau făceau obiectul unei excepții, conform articolului 32 alineatul (1) din Directiva 2003/55. Pe de altă parte, în urma hotărârii Cour constitutionnelle din 8 iulie 2010, reglementarea națională aplicabilă de către instanța de trimitere nu mai este cea luată în considerare în cadrul cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare.

33 În aceste condiții, Curtea nu poate decât să constate că, pe de o parte, cadrul juridic național în care se înscrie acțiunea principală nu mai este cel descris de cour d'appel de Bruxelles în decizia de trimitere, deși, potrivit acestei instanțe, normele naționale care sunt aplicabile din nou ca urmare a hotărârii Cour constitutionnelle menționate mai sus ar ridica aceeași problemă în ceea ce privește compatibilitatea lor cu dreptul Uniunii ca și cele care au fost anulate prin această hotărâre, iar pe de altă parte, reclamanta din acțiunea principală nu mai invocă încălcarea de către CREG a articolului 15/5 quinquies din Legea gazelor naturale.

34 Rezultă că, ținând cont de evoluția litigiului la instanța de trimitere, atât din punct de vedere procedural, cât și din punctul de vedere al dreptului aplicabil, Curtea nu mai este în măsură să se pronunțe cu privire la întrebarea care i-a fost adresată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 35 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Nu mai este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară adresată în cauza C-241/09.

Semnături